

BESLUT
2018-03-12

Dnr Ö 6-2018

KLAGANDE

Stockholms universitet
106 91 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Regionala etikprövningsnämnden i Stockholms beslut den 11 januari 2018, dnr 2017/2045-31, se bilaga

Projekttitel: Lukten av fördom: Relationen mellan doftkänslighet och fördomar

SAKEN

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

CENTRALA ETIKPRÖVNINGSNÄMNDENS BESLUT

Centrala etikprövningsnämnden ändrar inte det överklagade beslutet.

BAKGRUND

Projektets syfte uppges vara att bl.a. undersöka vilken roll luktsinnet spelar för att forma våra fördomar och vilka processer i hjärnan som underbygger de beteendemässiga associationerna mellan luktsinnet och fördomar. Till studien planeras 60 vuxna personer mellan 20 och 50 års ålder att rekryteras bl.a. efter annonsering i dagspress samt via en hemsida för rekrytering av försöksdeltagare vid Stockholms universitet. Den information man planerar att ge de presumtiva forskningspersonerna är avsiktligt ofullständig. Vid försöket får forskningspersonerna fylla i frågeformulär som avses undersöka luktkänslighet och attityder till personer från andra grupper. Därefter påbörjas förberedelser för EEG-registrering. Under den experimentella delen av försöket får deltagarna i 8 avsnitt som vardera tar 8 minuter se 48 bilder samtidigt som olika lukter levereras från en olfaktometer. Mellan varje avsnitt avser man ta en kortare paus för vila och för att ventiler rummet. Efter försöket äger en s.k. debriefing rum och forskningsledaren ger sådan information som avsiktligt undanhölls före experimentet, bl.a. att syftet med forskningen är att utforska om det finns ett samband mellan graden av negativa reaktioner på lukter och graden av omedvetna negativa reaktioner på personer från en utomstående grupp.

Den regionala etikprövningsnämnden har begärt kompletterande uppgifter angående forskningen och därefter – under oenighet – inte godkänt den forskning som avses med ansökningsen. Avslagsbeslutet motiverades med att nyttan med forskningen inte uppvägs av att forskningspersonerna inte ges fullvärdig information om studiens syfte och teoretiska grundantagande. Fyra ledamöter var skiljaktiga och ansåg att forskningen skulle godkännas med vissa specificerade villkor.

BESLUT
2018-03-12

Dnr Ö 6-2018

Klaganden söker bemöta invändningarna som rests av den regionala nämnden och avser numera att lämna en mera detaljerad information om studiens teoretiska bakgrund inklusive dess hypoteser i den sedan tidigare bestämda debriefing som forskningspersonerna får genomgå. Dessutom avser man att ändra samtyckesformuläret och att ge sådan information i enlighet med personuppgiftslagen som de ledamöter som ville godkänna forskningen ställde som villkor.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

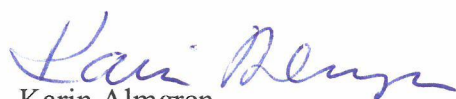
Det kan ifrågasättas om den planerade forskningen har optimal design för att ge svar på den primära forskningsfrågeställningen som klaganden uppger att man har som ansats att besvara. Forskningspersonerna får bl.a. ta ställning till en serie frågor som är parvis konstruerade så att den första frågan handlar om en situation där forskningspersonen märker en stark lukt som kommer från forskningspersonen själv och där nästa fråga är snarlikt formulerad, men där den starka lukten kommer från en "främling". Ordet främling kan betyda olika saker och med tanke på att forskningspersonerna inte getts fullständig information så är det inte säkert att frågan uppfattas på det sätt som forskarna avser eller har relevans för forskningsfrågeställningen. Emellertid torde det vara så att om man genomför projektet så som det planeras kan man förvänta sig att få en viss – om än liten – kunskapsvinst.

Enligt 1 § etikprövningslagen är syftet med lagen att skydda den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning. Att – som i den nu aktuella forskningen – ge ofullständig information som är väsentlig för forskningspersonens skydd av sin personliga integritet och respekt för dennes människovärde strider mot syftet med etikprövningslagen. Centrala etikprövningsnämnden finner vid en sammanvägd bedömning att riskerna för forskningspersonerna inte uppvägs av forskningsprojektets vetenskapliga värde. Det överklagade beslutet ska därför inte ändras (jfr 9 § etikprövningslagen).

Centrala etikprövningsnämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Karin Almgren, Peter Höglund, Kjell Asplund, Anders Brändström, Ann Wennerberg, Bengt Gustafsson och Birgitta Hübinette efter föredragning av Peter Höglund. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Carina Gunnarsson, Elina Mäki-Torkko, Christina Eintrei, Johan Fritzell och Bimbi Ollberg samt kanslichefen Jörgen Svidén och administrativa sekreteraren Eva Kaaman Modig deltagit.

På Centrala etikprövningsnämndens vägnar

Karin Almgren
Ordförande

Ordförande

Agneta Eberhardt

Ledamöter med vetenskaplig kompetens

Jenny Cisneros Örnberg, vetenskaplig sekreterare (*statsvetenskap*), deltar inte i ärende 2017/2457

Neda Agahi (*socialgerontologi*)

Karin Edvardsson Björnberg (*miljöfilosofi*), deltar inte i ärende 2017/2408

Stephan Hau (*psykologi*), deltar inte i ärende 2017/2045

Sven Ove Hansson (*filosofi*), deltar inte i ärende 2017/2408

Gert Helgesson (*etik*)

Jerzy Sarnecki (*kriminologi*), deltar inte i ärende 2017/2213, 2017/2410, 2017/2457, 2017/2495, 2017/2497, 2017/2513, 2017/2556

Marianne Sundström (*nationalekonomi*)

David Titelman (*psykologi*)

Margareta Törnqvist (*miljökemi*)

Ledamöter som företräder allmänna intressen

Anders Bergstrand

Kerstin Espman

Margareta Hamark

Margaretha Herthelius

Michael Spira

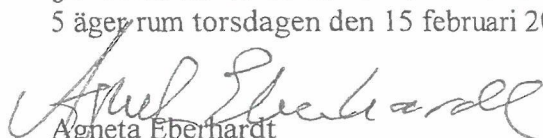
Administrativ sekreterare

Helena Hallgren Lönn

§ 1 Ordföranden förklarar sammanträdet öppnat.

§ 2 Ansökningar om etisk granskning av forskningsprojekt, se **Bilaga**.

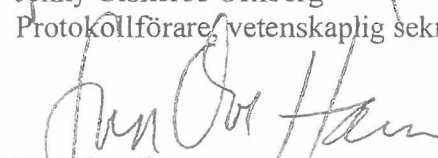
§ 3 Ordföranden förklarar mötet avslutat och meddelar att nästa sammanträde i avdelning 5 äger rum torsdagen den 15 februari 2018.

Agneta Eberhardt
Ordförande

Jenny Cisneros Örnberg
Protokollförare, vetenskaplig sekreterare

Sven Ove Hansson
Protokollförare, vetenskaplig sekreterare i ärende 2017/2457

Diarienummer:
2017/2045-31
Föredragande:
David Titelman

Sökande: Stockholms universitet
Behörig företrädare: [REDACTED]
Projekt: Lukten av fördom: Relationen mellan doftkänslighet och fördomar
Forskare som genomför projektet: [REDACTED]

Stephan Hau anmäler jäv och lämnar sammanträdesrummet.

BESLUT

Nämnden avslår ansökan.

Motivering

Ansökan avslås eftersom nyttan med forskningen inte uppvägs av att forskningspersonerna inte ges fullvärdig information om studiens syfte och teoretiska grundantagande.

Hur man överklagar, se särskild information.

Agneta Eberhardt, Jenny Cisneros Örnberg, Kerstin Espman och Marianne Sundström är skiljaktiga och anser att forskningen ska godkännas med följande villkor:

1. I det informerade samtycket ska uppgiften om att data kommer att behandlas "anonymt" ersättas med "i oidentifierad form"
2. Forskningspersonsinformation ska innehålla uppgift om vem som är personuppgiftsansvarig (organisation/huvudman) samt all övrig information som behövs för att den registrerade ska kunna ta tillvara sina rättigheter i samband med behandlingen såsom uppgift om rätten att ansöka om information (registerutdrag) och få rättelse av eventuellt felaktiga uppgifter. Se dokumentet "Vägledning till forskningspersonsinformation" på www.epn.se